

SAMENVATTING

Hoe is het leven op aarde begonnen? Wie schiep de eerste mens? Waarom bestaan er twee seksen? Waar komen ziekte en dood vandaan? Er bestaan ontelbare mythen over het begin van de mensheid, van orthodox tot onorthodox, van plechtig tot hilarisch. Ze zijn soms duizenden jaren oud en vormen samen een kleine cultuurgeschiedenis. Bij dit Studium Generale staat het begin van de mensheid in wereldwijd overgeleverde verhalen centraal. Ze brengen herkenbare menselijke trekken in beeld: angsten, onzekerheden, rivaliteit tussen de seksen, volken en rassen. Echo's van oude mythen klinken nog altijd door in hedendaagse menselijke verhoudingen.

PROGRAMMA

dinsdagavond 11 november 2008
Over chaos en ordening
Sinds duizenden jaren is een onvoorstelbare schat aan scheppings mythen verzonnen, verteld, opgetekend en verder verteld. Die rijke oogst krijgt samenhang door het uiteenlopende materiaal thematisch te ordenen. In de oorsprongsverhalen zelf heerst in het begin alleen chaos. Er ontrollen zich in mythen verschillende beginscenario's om de aarde bewoonbaar te maken.

dinsdagavond 18 november 2008
Waar komen de eerste mensen vandaan?
In sommige oorsprongsmythen waren de mensen altijd al ergens, in de hemel, op of onder de aarde. Meestal echter worden de eerste mensen geschapen: uit woorden, gedachten, dromen of bezweringen; uit goddelijk zweet, speeksel, zaad of tranen; of uit aardse materialen als zilver, stof of steen. Een mens ontstaat uit van alles en nog wat. Vaak is er vanaf het begin al ongelijkheid tussen de culturen, de rassen, rijken en armen.

dinsdagavond 25 november 2008
Hoe het komt dat er mannen en vrouwen zijn

Genesisverhalen besteden opvallend veel aandacht aan seksekenmerken. Geen wonder, want nageslacht is prioriteit nummer één op de onbewoonde aarde. Maar hoe vind je als eerste mens een wederhelpt? Hoe kom je aan adequate genitaliën en wat doe je er vervolgens mee? Soms zijn er in het begin alleen twee mannen in de wereld en een mannelijke zwangerschap is geen uitzondering. Of er zijn alleen vrouwen die zonder man zwanger worden. Veel mythen leggen verband tussen de komst van de dood in de wereld en de geboorte van het allereerste kind.

dinsdagavond 2 december 2008
Leven op aarde: paradijs of armoede

Een lege aarde met daarop één of twee eerste mensen: hoe overleven ze als er geen paradijs (meer) is? Hoe vinden ze eten en onderdak? Hoe ontstaat menselijke cultuur, de eerste landbouw, het eerste smeed- en weefwerk, de eerste muziek, het eerste gebed, de eerste hekserij? Is er vanaf het begin sprake van mannen- en vrouwenwerk? En: in hoeverre

beploiten mythen integratie of juist apartheid van de seksen?

vrijdagmiddag 12 december 2008
Na ons de zondvloed

Begin en einde van de mensheid worden in mythen vaak met elkaar verbonden. Gaat de mensheid ten onder door water of door vuur? Door hongersnood, droogte, onvruchtbaarheid of pandemie? We weten het nog steeds niet. Hoelang kunnen mensen respectloos met de aarde omgaan, voordat de goden ingrijpen? En als er goden ingrijpen, hoe doen ze dat? Lang voor de wetenschap hebben mythen antwoord gegeven op zulke vragen. Soms zet vuur de wereld in lichterlaaie, soms stort de hemel in, maar zondvloedverhalen scoren wereldwijd het hoogst.

Afbeeldingen: details schilderij *Zonder titel* van Congolese kunstenaar Bodo
© Bodo, Courtesy CAAC
Pigozzi Collection, Genève

Mineke Schipper is hoogleraar Interculturele Literatuurwetenschap aan de Universiteit Leiden. Ze is de auteur van tal van boeken op haar vakgebied en schreef ook drie romans. Voor haar succesvolle boek *Never Marry a Woman with Big Feet. Women in Proverbs from Around the World* (Yale University Press) kreeg ze in 2005 de Eureka-prijs.

Universiteit Leiden *Studium Generale*

In het begin was er niemand

De eerste mensen volgens scheppingsverhalen uit verschillende culturen

TOEGANG GRATIS, IEDEREEN WELKOM!

dinsdagavonden

11, 18 en 25 november

en 2 december

tijd: 19.30 uur

plaats: zaal 011, Lipsiusgebouw (1175), Cleveringaplaats 1, Leiden

vrijdag 12 december, 16.00 uur

plaats: Groot Auditorium, Academiegebouw, Rapenburg 73, Leiden

informatie/organisatie

Studium Generale Universiteit Leiden

Postbus 9500, 2300 RA Leiden

T 071 5277295/7296

E je.molenaar@ics.leidenuniv.nl

www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

Studium Generale
november/december 2008
Prof.dr. Mineke Schipper